

(המשך מעמוד 73)

מונדי האחר — רך כמו חמאה, תמים כמו ילד.

אולי זה עניין של גיל, אך נדמה כי בשנים האחרונות נוח לו להתמסד. האיש שעוב את הארץ וחי במשך שבע שנים בצרפת, מתוך הערצה לתרבות הצרפתית, שב ארצה, עלימנת לקום ולעזוב שוב בשאט נפש.

הוא עזב כשניסו להעלות את מחזהו, "המשיח", נכשל. מונדי, שהעלה את ה"מחזה בכוחו-עצמו, ללא תמיכה כספית או ציבורית, נשבר. הוא החל להשמיע את המדינה ואת החברה הישראלית ושב לפאריס. היום הוא אומר, כי מניית הוא לא יכול היה לחיות בארץ, תחת שילטונה של גולדה מאיר.

משהו מהחיה שבו נעלם. דומה כי השנים הפכו אותו מתון יותר, פחות אגרסיבי, אולי למד כי אין טעם להילחם בטחנות-רוח.

מונדי, אתה מודע לכך, ש"לוי לא פרצה שערוריית "המשיח" איש לא היה יודע מיהו בעצם חבר-כנסת מיכה רייפר? למעשה יצרת מושג חדש — "רייסרום".

אני אגיד לך את האמת על מה שקרה. הייתי בחזרה בהבימה. פתאום מגיעה ה"מוזיקה בבחלה, ואומרת לי: איזה חבר כנסת רוצה טכסט. אמרתי מה פתאום? היה באולם עיתונאי ששמע על זה. אני בכלל לא ידעתי מי זה מיכה רייפר. מייד צילצלתי לאורה נמיר, שהיא יושבת-ראש ועדת-החניון של הכנסת, ושאלתי אותה אם זה מקובל שחבר-כנסת מבקש טכסט של מחזה.

מה רע במסירת טכסט של מחזה לחבר-כנסת או לכל איש אחר, כפרט "המשיח" אינו מ"ח" זה חדש, הופעה בעבר, וחזק ממנו אף פורסם ב"עבשיו"?

משום שהטכסט לא מעודכן, ועדיין לא הוצאתי אותו לאור. אני משנה שוב ושוב, עד לרגע האחרון. מה פתאום שאני שואב פוליטי טכסט? שיקנה את הספר כשייצא לאור או שיבוא להצגה. אורה נמיר ממש נדהמה כשסיפרתי לה על רייפר. והו מעשה אנטידמוקרטי. המתאים למיטרים טוטליטריים. כל עוד הטכסט לא מעודכן, אני לא יכול לתת לאזרח מהשורה לעיין בו.

מונדי, האין זו פארנויה? עובדה שרייפר בעצמו אמר לך ששחקן של הליכוד מסר לו את הטכסט. רצת מיידי לעיתונאים וסופרת להם שהוא מבקש את הטכסט.

האזנינים שלי נרעדו כששמעתי שהוא רוצה את הטכסט, אבל לא פנית לאף עיתונאי. אגב, אף שחקן שמשחק אצלי בהצגה לא מסר לו את הטכסט. אבל היו שחקנים שהוצאתי מההצגה והטכסט התר גלגל אצלם. יכול להיות שאחד מאלה מסר לו אותו.

מיפגנת-העבודה שלחה לי ראיון, ש-רייפר נתן למעריב לנוער. בראיון הוא אמר שעכשיו צריך להכניס תרבות חדשה עם אגרוף.

למרות הכל, אני מאמין שבליכוד יש אנשים בעלי השכלה גבוהה, אנשים עם תרבות. אני מאמין שהם ינטרלו אופור-טוניסט מסוגו של רייפר, שלדבריו יש ריח לא נעים. אגב, אישית אני לא מכיר את האיש.

לא אחת אמרת לי ש"הביי מ"ח" הוא מוסד של צבועים, רמי אים ושקרנים. לא אחת אמרת שזהו מקום מפואר שדרך במקום. מדוע אתה מציג במקום כזה?

כי יש להם אמצעים. פה בארץ הכל מסובסד, ובחוף אי-אפשר לעבוד. בסדר הכל אני אורח מדינת-ישראל. אני משלם מיסים. או מגיע לי ליהנות מהסובסידיה של התיאטרון.

ודחיות חזק מהמוסד הי-מפואר?

אני מוכרח להציג את המחזות שלי. ותמיד טענתי שאין מימסד ואנטי-מימסד. יש מרכז ויש שוליים.

כשלא מאפשרים לך להציג ב"הבימה" אתה משמיע, וברגע שאתה בפנים אתה מתרכך. מדוע?

מה זאת אומרת. לא נותנים לי להציג! היתה לי הצלחה עצומה בהבימה עם מחזור ל"אכוחולי". התיאטרון הוריד את ההצגה למרות ההצלחה. אחר-כך הפר איתי ה"תיאטרון חזוה" על הצגת זה מסתובב חלק ב. אני יודע שאני לא היחיד שמפיים

חזוים אתו, אבל אני לא מחשיב עצמי כל אחד.

אני לא מסוגל לעשות הצגה כמו המשיח בחוף. תמיד תקפתי את התיאטרון, אבל התיאטרון הוא ראי החברה. חובת התיאטרון לשמור על רמה ולהעלות את הקהל אל רמתו ולא לרדת לטעם הקהל. הצוות הטכני של הבימה מעולה; הנגריה, התאור רנים, ואיתם אני יכול להגיע להישגים מיקצועיים למופת.

ודחתפשר עז דיעותיך? אני מחזאי. אני רוצה להציג ושחקנים אהבים מימסד. כשהם נמצאים בתוך ה"מימסד ורואים תוצאות על הבימה. יש להם פתאום מישמעת.

אתה טוען נגד החברה הישי-

אני סבור ששילטונה של גולדה היה אחד האסונות הגדולים של המדינה ומילחמת יום-כיפור היתה אחד הפשעים הגדולים בחלוצת העם היהודי

ראלית. התגוררת במשך תקופה ארוכה בחו"ל ומדי פעם אתה מאיים שתעזוב את הארץ. מדוע אתה עדיין פה?

אני כותב בעברית. התחלתי לכתוב בעברית. אין זו אומנם שפת אמי, אך בגיל 20 התחלתי לכתוב, ומאז אני מתבטא בעברית. אם הייתי בימאי יש להניח שלא הייתי עובד בארץ — דויד מוכתר נחשב היום לאחד הבימאים הטובים ביותר בגר-מניה. אני לא מוזכר, אך כסופר יש לי מעורבות אחרת. ארצה או לא, אני חי פה! שפה זו מולדת.

יש סופרים גולים. אם יגיע הרגע שבו יסלקו אותנו מפה, אהיה גולה. כל עוד אפשר לומר את הדברים כאן, חייבים לומר אותם.

באיזה גיל הגעת ארצה? בגיל 16 באתי מרומניה. ישר למעברת חולון. זה היה סבל-אימים.

אתה היום בן 46, כזומר, שלושים שנה בארץ. ועדיין אינך ישראלי...

מה זה להיות ישראלי? לעשות גרעפי-סיס? מצטער, אני לא מעריך את שרה-לה שרון, ואני שונא קרקוביאק. מה זה נקרא

להיות ישראלי? להעריך את התרבות הפסאודו-פולנית. אני ישראלי ועוד איך, עם השקפה אחרת ותרבות אחרת. אגב, זוהי נקודה מאוד מעניינת. לא פעם שאלתי את עצמי למה במשך שבע השנים שבהן חייתי בצרפת, מעולם לא עברתי את התעלה לאנגליה. כמו כל הישראלים המעריצים את התרבות הי-אנגלו-סאקסית. כולם רצים ללונדון לראות תיאטרון, מבלים להתחשב בכך שהאנגלים לא עשו כל מהפכה בתיאטרון של המאה העשרים. הגרמנים עשו, הרוסים, הצרפתים והאמריקאים עם ה"ליווינג תיאטר", אך לא האנגלים.

ישנן דוגמות רבות של אני שים שהגיעו ארצה כילדים, שינו את שמותיהם לשמות עבריים, שינו טרז מהמיכטא הזר וחיקו את הצבריים. מדוע זה לא קרה לך?

כשהייתי בן 16 עברתי גם אני את הסיפור של להיות ישראלי בדם. כל אחד או רצה להידמות לצבר. גם אני ניסיתי להיות כמו כולם. הלכתי לצבא כמו כולם, אבל ברגע שהתחלתי "לתרבת" את עצמי, שיניתי כיוון. התחלתי לקרוא בצורה אוטודידקטית. היה לי צימאון אדיר לקרוא, וגיליתי תרבויות אחרות.

בכלל, רציתי להיות היסטוריון. לתיאטר רון ניגשתי רק בגלל שהיה לי קל יותר לכתוב דיאלוג. למדתי באוניברסיטה בי-אברכיביר היסטוריה וספרות, והסתובבתי קצת בחוג של פיטר פריי.

שלמה פו, שהיה אז שחקן באוהל והיום הוא בימאי ומפיק באולפני הרצליה, הכניס אותי לאוהל כסטטיסט. המחזה היה מחזה אכסתיביציוניסטי בשם חייל טנקה, והוצג שבע פעמים בכיכובם של רונאי ואילן דר. אוהל היה תיאטרון ברדקסיטי או. באותה הזדמנות הייתי עוזר-בימאי של מחצם גולן, וגם פועל-בימה.

מה דעתך על מנחם גולן? לדעתי הוא היה בימאי תיאטרון טוב מאוד. עשה עבודה מדהימה עם הכיטאות של יונסקו. באמת, אחד מבימאי-התיאטרון המצטיינים שהיכרתי.

במשך כל אותה תקופה כתבת? עברו עלי תהפוכות שונות. כל הזמן כתבתי. אגב, אני מוכרח לספר לך קוריוז: באותה תקופה נפתח תיאטרון חיפה ב-הנהלתו של יוסף מילוא. לא היתה לי פרנסה ונסעתי בטרמפים לחיפה. באתי לפפו ואמרתי לו: אני רוצה להיות עוזר-בימאי. הוא הטיל על אחד העוזרים שלו, ארנון תמיר, לבחון אותי. אידיוט לא הייתי אף פעם. מייד קלטתי את כל ה-סצנה. העוזר של פפו שאל אותי מה זה בימה. מכיוון שהייתי על הבימה אמרתי לו: זה בימה. הוא חזר ושאל. הבנתי מה הוא רוצה, אך סירבתי בכל תוקף לשתף אותו פעולה. תיכף הבנתי שהוא אידיוט מושלם ואינו מבין שאיפה שאתה נמצא זה בימה; הרחוב זה בימה. מה זה חשוב אם הבימה מוגבהת ועל קרשים? בכל מקום שבו אתה נמצא אתה על הבימה. אחרי ששאל אותי שלוש-ארבע פעמים

אותה שאלה ועניתי לו שלוש-ארבע פע-מים אותה תשובה. אמר לי: אדון מונדי, נכשלת.

הייתי מבוסס ומלא ביטחון עצמי, ועם ידיעה ברורה שאצליח לעשות עבודות נפלי-אות בחיי.

האם המיקרה הזה היה הי-שלב שבו הפכת למון-קונפורמיסט? אף-פעם לא הייתי מון-קונפורמיסט. אני בורגני. יש לי בית, אף פעם לא הסתרתי את זה. אני מאוד שמרני במה שאני כותב.

מונדי בי-1962

"רציתי להידמות לצבר!"

כשהייתי באוהל יזמתי בימת תיאטרון. העלינו מחזה שלי, שנקרא זרם. מחזה שהושפע מביכנר ומוויצק. תום לוי ביים ואני עצמי שיחקתי.

אתה שחקן טוב?

איפה! אני כל הזמן מסתכל על הקהל. כנגריה של האוהל נתנו לנו להקים בימה והיצגנו במועדון בוסתן. אני זוכר שבאותה תקופה הייתי זרק שמות על ימין ועל שמאל. סילבי קשת ריאיינה אותי, וקיר-קעה אותי — עשתה ממני צחוק לא נורמלי. נעלבתי עד עמקי נשמת. אנשים אמרו: מה אתה מדבר, זהו פירסומת מצויינת, ואילו טענתי שהיא השמיצה אותי. הסתובבתי עם העלבון הזה זמן רב.

אתה כמלך נופה להיעלב בקלות...

לא! נרפאתי מכל הדברים האלה אחרי מושל ירחו. כליכך נעלבתי בעיקבות מה

ארה, יוסף וצביה מונדי

"כדי להשיג אוהל, אבא שלי אולץ להצטרף למפא"י!"